

ÂŞIK PÜRYANÎ'NİN KARŞILAŞMALARI*

Dr. Doğan KAYA

Âşık edebiyatı geleneği içinde, âşık karşılaşmalarının ayrı bir yeri vardır. Karşılaşmalar, bir topluluk karşısında, birtakım usullerle yapılır.

Âşıkların karşı karşıya gelmeleri çeşitli vesilelerle olur. Bu, tesadüfen olabileceği gibi, düğün, yarışmalar, şenlikler, anma toplantıları veya özellikle bir araya gelmek suretiyle de gerçekleştirilir.

Geleneğin önemli yönünü ihtiva eden karşılaşmaların canlı olarak yaşatıldığı bölgelerden birisi de İç Anadolu'dur. Biz, buna örnek olması bakımından, geleneği yaşatan âşıklardan biri olan Püryanî'den söz edeceğiz. Asıl konuya geçmeden önce, Âşık Püryanî hakkında bilgi vermenin uygun olacağı kanaatindeyim.

Püryanî'nin asıl adı Hacı Resul Eser'dir. 1931 yılında Tokat'ın Arabören köyünde doğmuştur. Köyde odunculukla geçinen Püryanî, 1961 yılında Tokat'a gelmiş. Zahiricilik yapmaya başlamıştır. Bugün ise, herhangi bir işi ve geçim kaynağı yoktur. Tokat ve Sivas'taki dostlarının düğünlere ve çeşitli toplantılara götürmeleri sayesinde biraz para kazanabilmektedir.

Bir-iki yaşındayken Püryanî'nin gözleri hassasiyetini yitirmiştir. Yedi yaşında Sivas'ta İbrahim Bey isminde bir doktora ameliyat olan Püryanî, boş bulunup yüzüstü yatar ve bundan fayda görmez. On beş yaşında da Dr. Fehmi Çetiner'in yaptığı ameliyattan bir sonuç alamaz. Ameliyatın ilk günlerinde, bir elin parmaklarını sayar durumda iken, bugün iyice görme yeteneğini kaybetmiştir.

Püryanî'nin şiir söylemeye genç yaşta başlamıştır. Şiirlerinde işlediği konuların çoğu dinidir. Kuvvetli irticali vardır. Bugüne kadar söylediği şiirlerin içinde derlenenler, derlenmeyenlerin yanında çok az oran teşkil eder. Ancak Püryanî, kendisince önemli saydığı bir hayli şiiri, kuvvetli hafızasında tutmaktadır. Sözcüleri, 16.3.1984 tarihinde bulduğumuzda bize 1972 ve 1973 yılında katıldığı Konya Âşıklar

* Yayımlandığı yer: *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul, 2000, s. 213-230.

Bayramı'ndaki karşılaşmaları -kendisinin ve karşılaştığı âşığın sözleri dahil olmak üzere- bizzat aktarmıştır. Tespit ettiğim 70 deyişi ve karşılaşması da bu suretle temin edilmiştir.

Saz çalamayan Âşık Püryanî, bir sefer de Mut'ta Karacaoğlan Şenliklerine katılmıştır. Genellikle Tokat ve Sivas'ta tanınan Püryanî, âşık meclislerinin her zaman aranan simasıdır.

Âşık karşılaşmalarındaki sistemli deyişmeler, muhteva ve tür yönünden bazı farklılıklar gösterir. Bunları Umay Günay "Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi" adlı eserinde, şu şekilde tasnif etmiştir:

1. *Haşlama-merhabalaşma*
2. *Hatırlatma-canlandırma*
3. *Tekellüm*
 - a. *Serbest konulu tekellüm*
 - b. *Öğütleme*
 - c. *Bağlama-muamma*
 - d. *Sicilleme*
 - e. *Yalanlama*
 - f. *Taşlama-takılma*
 - g. *Tüketmece*
 - h. *Uğurlama-methiye*¹

Bu tabloya göre, Püryanî'nin hemen her türde bir deyişme örneği verdiğini söyleyebiliriz. Burada ilgili deyişmeleri ayrı ayrı göstereceğiz, ancak "sicilleme" ve "tüketmece-daraltma" türlerinde herhangi bir tespitimiz olmadığından örnek veremeyeceğiz.

Püryanî'nin karşılaşmalarını yukarıdaki tasniften hareket ederek şöyle sıralayabiliriz.

1. **Haşlama-merhabalaşma:** *Seyit Yalçın* (No. 1)
2. **Hatırlatma-canlandırma:**
 - Seyit Yalçın* (No. 1)
 - Püryanî* (No. 2)
3. **Tekellüm**
 - a. **Serbest konulu tekellüm:**

¹ Umay GÜNAY, *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ank., 1986, s. 56-91.

Nuri Çırağı-Püryanî (No.3)

b. **Öğütleme:**

Talip Kılıç- Püryanî (No. 4)

c. **Bağlama-muamma:**

Feymanî-Püryanî (No. 5)

Püryanî-Ruhanî (No. 6)

Reyhanî-Püryanî (No.7)

İsmetî- Püryanî (No.8)

d. **Sicilleme:** -----

e. **Yalanlama:**

Püryanî-Çobanoğlu (No. 9)

f. **Taşlama-takılma:**

Zülfikar Divanî-Püryanî (No. 10)

Musa Merdanoğlu-Püryanî (No.11)

İsmail Cengiz- Püryanî (No. 12)

Abdülvahap Kocaman- Püryanî (No. 13)

Nevcivan Hanım-Püryanî (No.14)

Veysel Şahbazoğlu-Püryanî (No. 15)

Mevlüt İhsanî-Püryanî (No. 16)

Kağızmanlı Keleşoğlu-Püryanî (No. 17)

g. **Tüketmece:** -----

h. **Uğurlama-methiye:** *Püryanî* (No. 18)

1. **Hayatta olmayan bir âşığın şiiriyle deyişme**(No.19, 20, 21)

Yukarıda sözünü ettiğimiz eserde, Günay, bu türlere zamanla yenilerin de katılabileceğini ifade eder.

“Bugün yaşayan şekli içinde daha değişik gaye ve şartlarda ortaya çıkan karşılıklı deyişmeler de vardır. Günün şartlarına, kendi duygulanışlarına veya dostluk durumlarına göre, düşünce ve duygularını saz eşliğinde çok kere koşma dörtlüklerini paylaşarak bazen karşılıklı müstakil deyişler söyleyerek dile getirmektedirler.”²

² Umay GÜNAY, a. g. e., s. 78.

Bu cümleden olarak, âşıkların birbirlerini tanımak, aradaki dargınlığı gidermek veya mektupla karşılaşma gibi örnekler, sistemli deyişler arasında gösterilmiştir.

Sivas ve civarında yaşatılan bir gelenek daha vardır ki, o da hayatta olmayan bir âşığın şiirine karşılık vermedir. Herhangi bir çağda yaşamış bir âşığın deyişi, toplantıda bulunan âşığın biri veya ustamalı söyleyen biri tarafından okunur. Âşık, şiiri asıl sahibinden değil de karşıdakinin söylediğini var sayarak cevap verir. Bu makalemizde söylediğimiz tarzda ortaya konulmuş dört örnek bulunmaktadır. Bunların başlıcası; *Erzurumlu Emrah*'ın (No.19), *Ercişli Emrah*'ın (No. 20) ve *Posoflu Zülalî*'nin (No. 21) şiirlerine, Püryanî tarafından verilen cevaplardır.

Burada kaydettiğim 3, 4, 18, 19, 20, ve 21 no'lu örnekleri Sivas'ın Hocabey köyünden olan Âşık Talip Kılıç'tan aldım. Diğerlerini ise, Âşık Püryanî'nin kendisinden derledim.

Biz, burada, bir âşığı belli bir cephesi ile tanıtmaya çalıştık. Bugün İç Anadolu'da yaşayan pek çok âşıktan biri olan Âşık Püryanî'nin 21 karşılaşması ve şiiri bizi, karşılaşma geleneğinin Anadolu'da canlı bir şekilde yaşatıldığı sonucuna götürdü.

1. Hoşlama-merhabalaşma

-1-

Seyit Yalçın (Yenikarahisar-Sivas)	Püryanî
Hakikat rahına bir Pazar açtım	Şükür olsun geldim senle görüştüm
Dert ehline derd ü zarım hoş geldin	Cennet-i a'lâdır bu senin köşkün
Ona bezirgânsız cevherler saçtım	Aşkın badesini doldurdun içtim
Ey sarraf-ı asilzadem hoş geldin	Ey aziz üstadım burda hoş bulduk
Şerefin şerefler vermiş şihlara	Kırklar dergâhına sultan olamam
Derse giden üçler beşler kırklara	Baki kalıp bu dünyada duramam
Dur dendikçe vuran ehl-i şirklere	Halit gibi bir pehlivan olamam
Halit gibi pehlivanım hoş geldin	Kadir kıymet bilen ustam hoş bulduk
Uzun gider girme derin bu raha	Kalbimdeki olan efkâr gamımdır
Özün Hakk'a bağla yüz vur dergâha	Bugün âşık gördüm yine demimdir
Bütün dünya adil demiş ol şaha	Yalvarırım kardaş dergâh senindir
Acem şahı Nuşrevan'ım hoş geldin	Peygamber'e ümmet olan hoş bulduk

Ebubekir Sıddık, Ömer, Osman'ı
Hamza imiş büyüklerin düşmanı
Şah-ı merdan tek meydanlar aslanı
Ali gibi kahramanım hoş geldin

Meyl-i muhabbetim ol Perverdigâr'a
Aldanmam dünyada gelire vara
Canım kurban olsun dört çarıyara
Kâmil kişi ehl-i iman hoş bulduk

Adaletten ayrılmazsın ömründe
Söyle âşık ne derdin var derinde
İns ü cinn ü cemi mahluk emrinde
Öz nefsine Süleyman'ım hoş geldin

Süremem dünyada asla hükümü
Yetiştir Ya Rabbi, lokman Hekim'i
Aldım ustam mücevherin yükünü
Bütün derde olan derman hoş bulduk

Der SEYYİD'im dilim dökse dürrü de
Biz kuzuyuz koçlar gezer sürüde
Zaloğlu'nu elden koymam geride
Rüstam gibi namıdarım hoş geldin

PÛRYANÎ'yim bilmem neye yararım
Bu dünyada yoktur kavlı kararım
Sizin gibi bir ustayı ararım
Bu meydanda aziz sultan hoş bulduk
Sivas, 1984

2. Hatırlatma-canlandırma *

-2-

Tarih bin dokuz yüz tam otuz bir de
Emroldu annemden dünyaya geldim
Elendim de çaputlara belendim
Emdim de sütünü gıdaya geldim

Gaflet içindeydim çok idi uykum
O Hüda'dan başka yok idi korkum
Sayıldı günlerim çıkınca kırkım
Vücut kemal buldu imlâya geldim

Kader böyle bizim ile dolaştı
Aylarım sayıldı günlerim geçti
Nice yaşım doldu yılım yaklaştı
Aldı gözlerimi zindana geldim

Bilmedim kendimi ben de neydim
Çok ıstırap çektim bittim büyüdüm
Nice vardım on beş yaşına deydim
Pişman oldum niye cihana geldim

Derdim bizim gibi bir dertli var mı
Geniş dünya bize her zaman dar mı
Nice yaşım vardı oldu yığirmi
Bazı kara bazı ziyana geldim

Başıma geleni anlatam size
Kulak versin dostlar söylenen söze
Nice yaşım vardı değdi otuza
Karıştım kâmile irfana geldim

Hakk'a hakikate böyle bağlandım
Sabır köşesinde kaldım eğlendim
Yaşım otuz birdi ben de evlendim
Belledim yeniden ayana geldim

Hak'tan istediğim budur niyazım
Yurda hizmetimiz her zaman lâzım
Otuz beş yaşında oldu çift kuzum
Bilmedim kendimi ne yana geldim

* Bu bölümde genellikle yaşamış ve iz bırakmış âşıkların deyişleri söylenir. Püryanî ise, diğerlerinden farklı olarak, hatırlatma bölümünde kendi hayatını anlatmıştır.

Sıdk ile bağlandım hazreti pire
İsteyen kuluna ol Mevlâ vere
Nice yaşım vardı değdi kırk bire
Arz ettim Mevlâna Konya'ya geldim

İnsana gezdiren başla göz idi
Sözlerim ki bir acıklı söz idi
Kırkyedisi erkek üçü kız idi
Onları görende bir hale geldim

Mevlâ'm her saniye kalbimi yoklar
Âşıklar sırrını kalbinde saklar
Toplandı Konya'ya elli âşıklar
Elli âşık ile yan yana geldim

Daha neler görür sefel PÜRYANÎ
Felek zindan etti yalan dünyamı
Konya'ya dediler "Bir er meydana"
Elli âşık ile meydana geldim

Konya, 1972

3. Tekellüm

a. Serbest konulu tekellüm

-3-

Nuri Çırağı

Hakk'ın huzurunda bütün kâinat
Secdeye başını vurur eğilir
Şehadet getirip zikire başlar
Hakk'ın huzurunda durur eğilir

Mürşit zikir eder müridi dinler
Dalga cuşa gelse deryalar inler
Müddeti gelince bütün ekinler
O da kemalinden kurur eğilir

İnsandadır büyük hisler duygular
Ya nereden gelir göze uykular
Hakk'ın emri ile hep akan sular
Müddet-i menzile yürür eğilir

İnsan isen keşfet yakın ırağı
Acep nerde gizli aşkın durağı
Sabah postasına mektup ÇIRAĞI
Seher rüzgârına verir eğilir

Püryanî

Bir adam kalkarsa seher vaktinde
Alıp abdestini verir eğilir
El kaldırıp hemen varır kıyama
Hakk'ın huzurunda durur eğilir

Kudretin suyunu veriyor Mevlâ
Çiçekler açılır hem eser hava
Ağacın dalları veriyor meyva
Mevsim-ı kudreti verir eğilir

Gelin aldanmayak yalan dünyaya
Sırr-ı hikmetine kadir Mevlâ'ya
Sıdk-ı hulus ile başla duaya
Secdeye başını vurur eğilir

PÜRYAN gençlik fırsat elinden gider
Dünyanın ölçüsü bilmem ne kadar
Herkes yürür kardaş yoluna gider
Bilmem PÜRYAN neler görür eğilir

Sivas, 1987

b. Öğütleme

-4-

Talibî (Sivaslı Talip Kılıç)

Âşık atışmaya girme
Kibirleşip erlenme ha
Yolunu sarpa düşürme
Ordan düşüp zorlanma ha

Benim ile atışmaya
Söyleşerek tutuşmaya
Ağır mısın tartışmaya
Yeğni isen zorlanma ha

Aşk-ı mecazdan geçelim
Hakikatten söz açalım
Nefs-i emmare biçelim
Ondan kalıp horlanma ha

Kimseye eyleme hile
Yönünü dön doğru yola
Kötü sözü alma dile
Günah ile kirlenme ha

Sözünü kullanma boşa
Güzel konuş gitsin hoş
Sen seni gel çalma taş
Balta gibi körlenme ha

TALİP gel sen dikkat eyle
Sözünü yerinde söyle
Yardım etsin güzel Mevlâ
Yalvar ona darlanma ha

Püryanî

Sana derim âşık kardaş
Bülbül gibi zarlanma ha
Elin yüzün temiz yıka
Gönüllerde kirlenme ha

Âşıklar bugün neşede
Arzum yok beyde paşada
Kalıp bir تنها köşede
Küflenip de barlanma ha

Nefsimi ben öldürmüşüm
Her halimi bildirmişim
Aşk badesi doldurmuşum
Ateş alıp korlanma ha

Âşıkların çıkar sesi
Hakk'ı söyler hu nefesi
Çok zordur âşık güllesi
Köşeleri fırlanma ha

Âşığın sözü bitmeden
Bülbül şakıyıp ötmeden
Sen o Hicaz'a gitmeden
Cemal olup nurlanma ha

PÜRYAN gider bir coşkuna
Bakın bu hali düşküne
Benim sözüm Hak aşkına
Sözlerimden arlanma ha

c. Bağlama-muamma

Püryanî, 1972'de Konya Âşıklar Bayram'na iştirak eder ve Feymanî ile soru-cevaplı aşağıdaki şekilde bir karşılaşma yapar.

-5-

Feymanî

Gökte rahmet Hak emriyle yağıyor
Damla damla düşmesinde maksat ne
Bir zaman da gemi kaptansız yüz
O kaptansız yüzmesinde maksat ne

Her âşık da bunu böyle çözemez
Harflerini okuyup da yazamaz
Neden serçe uçar yerde gezemez
Serçelerin gezmesinde maksat ne

FEYMANÎ sözünü burda bağladı
Biz söyledik bu cemaat dinledi
O kim idi evlâdiyla evlendi
Evlâdını almasında maksat ne

Soru sorma sırası Püryanî'ye gelir.

Püryanî

Feymanî seninle geldik yan yana
Yine bir efkâr-gam geliyor bana
Sana burda سوالim var sorarım
Kur'an'ın (vav)ları acep kaç tane

Bu soruya Feymanî ve diğer âşıklar cevap veremeyince, âşığın kendisi cevaplar.

Püryanî

Âşık olan bunu ararsa bulur
Bulduğu zamanda gönlü şen olur
Kur'an'ın (vav)ları altı bin olur
İnanmazsan kenzü'l-arşa bak da gel

-6-

Püryanî

Dikkat et sözüme Âşık Ruhanî
Gökten inen hak kitaplar dört geldi
İmam-ı Azam de mezhebi kurdu
Mezhepler de müminlere dört geldi

Ruhanî (Tortumlu)

Ne güzel yerinden açtın Püryanî
Kelime-i tevhit başı dört geldi
Gelir geçer her yılların mevsimi
Her senenin mevsimleri dört geldi

Bakın âşıklarda olan bu hale
Yeniden başlayak senle misale
Seyrettin mi doğu batı cenup şimale
Bu dünyanın dört bucağı dört geldi

Hak Ta(a)la yarattı kürre-i arzı
İzin verir burda söyletir bizi
Gökyüzünde sıralıdır terazi
Saydım baktım o yıldızlar dört geldi

Yalvaralım kabul olsun dilekler
Yalvaranda zay olur mu emekler
Gökyüzünde vazifeli melekler
Azrail İsrail Cebrail Mikâil dört geldi

RUHANÎ'nin yine geldi merağı
Mevlâ bilir yakın ile ırağı
Önümüzde bu masanın ayağı
Saydım baktım ayakları dört geldi

Püryanî

PÜRYANÎ'yim ak düşer bu saçıma
Ortak yoktur günahıma suçuma
Bir ayda gelmez mi kardaş dört Cuma
Müminlerin bayramları dört geldi
Konya, 1973

-7-

Reyhanî

Seninle konuşak biraz Püryanî
Evvelâ dünyaya gelen kim idi
Ne için böyle bir sevdayı çekti
Evvel sabah namazını kılan kim idi

Güneş yeryüzüne veriyor şule
Püryanî doğruyu gel böyle söyle
Sabahı öğrendim oluyor öğle
Öğle namazını kılan kim idi

Sağ olsun var olsun sorumu bildi
Şad oldu şimdiyse yüzümüz güldü
Öğle tamam oldu ikindi geldi
İkinci namazın kılan kim idi

Âşıklarda olan hal başka başka
Söyledikçe burda geliyor aşka
İkindiyi bildin oluyor akşam
Akşam namazını kılan kim idi

Püryanî

Bunları mı sordun bize Reyhanî
Adem'in dünyaya geldiği zaman
Sabah namazını ol Adem kıldı
Havva'yı Arafat'ta bulduğu zaman

Bin bir ismi vardır Gaffarü'l Kayyum
İsmi zikredek gelin her daim
Öğleyi kıldı ol Halil İbrahim
Ateş gül gülistan olduğu zaman

Okudum elifi harfini dümdüz
Nurundan halk oldu geceyle gündüz
İkindiyi kıldı Hazreti Yunus
Balığın karnından indiği zaman

Söylesin bu dünya acep kiminse
Dinleyen sözümden alırsa hisse
Akşamı kıldı ol Hazret-i Musa
Firavn'u suya gark ettiği zaman

Püryanî bu sözü dinle bak nası(l)
Silindi gönlümün kalmadı pası
Akşam tamam oldu geliyor yatsı
Yatsı namazını kılan kim idi

REYHANÎ sözlerin gel burda bitir
Hakk'ın birliğine çok şükrün yetir
Yatsıyı öğrendik geliyor vitir
Vitir namazını kılan kim idi

Aşka düştüm yine geldim havasa
Devam ettim Fatıha'ya İhlas'a
Yatsıyı kıldı ol Hazret-i İsa
Çekilip göklere ağdığı zaman

PÜRYANÎ bunları bilmez mi elbet
Söyleyem bunları dinlesin millet
Vitir kıldı ol Hazret(-i) Muhammet
Mi'rac-ı Nebi'ye vardığı zaman
Konya, 1973

-8-

İsmetî

Deryada yanıp da rüzgâr da tüter
Ocağın ateşi odu ne idi
Sükutta ekilip sadada biter
Acep bu meyvenin tadı ne idi

Enginden kalkıp da yücede kışlar
Kim bilir nereye varmayı düşler
Gelirse kapıyı bacayı taşlar
Aradaki dedikodu ne idi

Âlem bir sultana eğiyor boyun
Hakikat ilmene olmuyor oyun
Ayaksız geziyor memesiz koyun
Sağılıp dökülen sütü ne idi

Âşık İSMETÎ'den haberin var mı
Bu yolda yürümek kolay mı zor mu
Tetiksiz tüfektir barutsuz mermi
Atılan kurşunun adı ne idi

Püryanî

Yürekte yanıp da ağızda biter
Aşktır yüreklerin odu bilirim
Düşlerde ekilip hayalde yeter
Sevdadır meyvenin tadı bilirim

Cümlesi umutla yüzüne bakar
Deryadan yükselir yüceye çıkar
Bazen fındık gibi tohumlar eker
Yağan dolu dedikodu bilirim

Cümlesi Mevlâ'ya eğiyor boyun
Gönül deryasında yapma ha oyun
Gökteki bulutlar memesiz koyun
Sağılıp dökülen sütü bilirim

PÜRYANÎ ayandır bilemem der mi
Menzile varmamız acaba er mi
Göklere gürleyip atılan mermi
Yıldırım kurşunun adı bilirim

Sivas, 1994

d. Sicilleme: - - -

e. Yalanlama

-9-

Püryanî

Aklıma geleni söylerim belki
Âşıkta bulunan bu nasıl hal ki
Sen bir horoz olsan biz de bir tilki
Horozun boynunu biçti gördün mü

Bu nasıl tecelli bu nasıl yazı
Dikkat eyle âlem dinliyor bizi
Sizin köyde kardaş muhtarın kızı
Bekçinin oğluna kaçtı gördün mü

Çobanoğlu bakma sol ile sağa
Gel sarılma burda çürük budağa
İki toşbağayla bir de kurbağa
Pirey' arabaya koştı gördün mü

PÜRYANÎ sözüne yeniden başlar
Aşkın ateşi var kalbini haşlar
Cem olup geldiler hep bütün kuşlar
Serçe Akdeniz'i içti gördün mü

Çobanoğlu

Barekallah âşıkların medhine
Mevlâ yardım eder sıdkı bütüne
Şimdi yolum gayet düştü çetine
Bu yolumuz çok dolaştı gördün mü

Ne güzel oluyor âşıklar cengi
Yeni geldi bu meydanın ahengi
Belledim ki gitti yüzümün rengi
Bu âşıklar iy savaştı gördün mü

ÇOBANOĞLU der ki halimiz yaman
Âşık bize burda vermiyor aman
Vakit geldi şimdi gün oldu tamam
Vakit geldi gün yanaştı gördün mü

.....
.....
.....
.....

f. Taşlama, takılma

-10-

Zülfikar Divanî

Dinle sözlerimi Âşık Püryanî
Bazı bazı böyle yoklarım seni
Seni bize büyük âşık dediler
Söylemek için de sıkılarım seni

İmtihan olurum senle burada
Fital kalır iy'olmadık yarada
Elime geçseydin ıssız derede
Çifter kurşunlarla haklarım seni

Püryanî

Dinledim sözünü Âşık Divanî
Tenha bir yerlere tıklarım seni
Kardaş otur oturduğun bir yerde
Olduğun bir yere mihlarım seni

Gel Acemler gibi çevirme plan
Hilafı katıp da söyleme yalan
İnsan bur cisimdir nefis bir yılan
Yılan olur burda oklarım seni

DİVANÎ'yim süremedim hükümü PÜRYANÎ'yim burda her sözüm gerçek
 Derde derman bulan Lokman Hekim'i Divanî sözünü böyle geri çek
 Anladım almışsın cevher yükünü Biz bir bahçe gibi siz de bir çiçek
 Bir mücevher gibi saklarım seni Burcu burcu burda koklarım seni

-11-

Musa Merdanoğlu

Dayım da gelmiştir şöyle meydana
 Bu meydan içine bakar da gider
 Hasmı karşısında çok güç gelirse
 Bırakır meydanı hem çıkar gider

İki âşık geldi burda meydana
 Senin ile geldik biz imtihana
 Fırsatın bulursak kıyarız cana
 Kızıl kanın burda hem akar gider

Bu fani dünyada kalır mı kimse
 Anlayan anlasa bu hali bilse
 Kusuruma bakma kulundur Musa
 MUSA bu meydanı bırakır gider

Püryanî

Dayın da gelmiştir şöyle meydana
 Coşkun ırmak gibi hem akar gider
 Eğerki bentleri bozuk görürse
 Bil ki her tarafı hem yıkar gider

Ne telaşta durur bu gönül kuşu
 Çıksın aklınızdan dünya teşvişi
 Yanıyor kalbimde aşkın ateşi
 Alevlerin seni hem yakar gider

Dahi neler görür sefil PÜRYANÎ
 Gam kasavet sardı yine her yanı
 Konya'ya dediler bir er meydanı
 Çokları canından hem bıkar gider
 Konya, 1992

-12-

İsmail Cengiz

Dikkat et sözüne Âşık Püryanî
 Ben seni dünyada ezer geçirim
 İğnemli ipliğim elimde hazır
 Seni bu ipliğe düzer geçirim

Yüzüne söylerim atmam aleyhen
 Her sözü bu anda diyemem lehen
 Karışmam kaderinle talihen
 İsmi künyeden bozar geçirim

Ne yapsın bu hale CENGİZ İSMAİL
 Her sözüne burda olurum kail
 Gerçek bir âşıksın âşıktan sayıl
 Seni bir tarihe yazar gezerim

Püryanî

Karşıma mı geldin cengiz İsmail
 Seni o ağzını büzer geçirim
 Bilmem alıç mısın yoksa kuşburnu
 Ezer ilistirden süzer geçirim

Yüksektir aşılmaz Tokat'ın dağı
 Gayet şerefli dir bahçesi bağı
 Bilirsin pahalı Afyon'un yağı
 Senin etrafını çizer geçirim

PÜRYANÎ'nin bu kadardır misali
 Çalışan kul elbet bulur kemali
 Ben seni zannettim bir oğul balı
 Seni peteklerden sızar geçirim
 Konya, 1972

-13-

Abdülvahap Kocaman

Âşık Püryan bura er meydanıdır
Seni bu meydandan tez çıkarırım
Herhal işitmedin benim ünümü
Seni yere vurur toz çıkarırım

İki âşık geldi burda bir tava
Ne güzel serindir iy'ce bir hava
Gel avcı olalım gidelim ava
Mağara önünde iz çıkarırım

İy'ce dikkat eyle bana bak bana
Her sözünü burda anlatam sana
köyünden
Senin ile geldik biz bu meydana
ayında
Asar kılıfını saz çıkarırım

Ne yapsın bu hale Vahap KOCAMAN PÜRİYANÎ'yim böyle çileli başım
Her sözüme cevap verirsin heman
Vakit geldi şimdi gün oldu tamam
Baharı getirir yaz çıkarırım

Püryanî

Er meydanı bura Vahap Kocaman
Çoğu bulamazsın az çıkarırım
Belimdedir şimdi sistal hançeri
Ona el vurmada biz çıkarırım

Kendini zannetme sen burda usta
İsteğini kadir Mevlâ'dan iste
Biz bir marangozuk sen bir kereste
Biçerim ortadan düz çıkarırım

Âşıklar sevilir ahlak huyundan
Bilmem Adana'dan bilmem

Bu sıcak günlerde ağustos

Belki âşık senden buz çıkarırım

Konya, 1972

-14-

Nevcivan Hanım

Dinle sözlerimi Âşık Püryanî
Ben senin alnını çitlerken gördüm
Gizli sırlarını anlayamadım
Erkenden kapını kitlerken gördüm

Mah cemalin güneş gibi ay gibi
Bilmem şehirlisin bilmem köy gibi
Ne çalım satarsın ağa-bey gibi
Ben senin başını bitlerken gördüm

Püryanî

Dinledim sözünü Nevcivan Hanım
Ben seni hendekten atlarken gördüm
Bilmem er mi idin yoksa subaysın
Ben seni kaputu katlarken gördüm

Nevcivan'ın boyalıdır dudağı
Ne akşamı bilir ne de sabahı
Ben seni zannettim İzmir kabağı
Ben seni ortadan çatlarken gördüm

NEVCİVAN da bu meydana gelince
Şen oluyor âlem bizi görünce
Anladım ki Püryan güllerin gonce
Ben seni gülleri toplarken gördüm

PÜRYANÎ'yim burda bu kadar sözüm
Gayrı bir cevaba kaldı mı lüzum
Anladım halini Nevcivan kızım
İpeği sandıkta saklarken gördüm
Konya, 1972

-15-

Veysel Şahbazoğlu

Dinle sözlerimi Âşık Püryanî
Bu meydan içinde ne hızlanırsın
İşte hasmın geldi geçti karşıma
Sen beni görende horozlanırsın

Püryanî

Dinledim sözünü ey Şahbazoğlu
Bu meydan içinde ne hazlanırsın
Zannederim efendisi geç gelmiş
Huysuz hanım gibi ne nazlanırsın

Âşıklarda hatır gönül sayarken
Dinleyip de âlem bizi duyarken
Ben seni seyrettim yayık yayarken
Yayığın başında sen sazlanırsın

Günde günahıma bin defa tövbe
Karnın şişman kimden kalmışsın gebe
Sana lâzım oldu şimdi bir ebe
Vakitli vakitsiz sen kuzlanırsın

Veysel Şahbaz çoklarından korkmasın
Olur olmaz çok sözlere bakmasın
Yaz günüdür tuzlayım da kokmasın
Bu meydan içinde sen tuzlanırsın

PÜRYAN'la olur mu burada Pazar
Pazarlık yapanlar canından bezer
Sahip ol kendine değmesin nazar
Olur ki meydanda sen gözlenirsin
Konya, 1973

-16-

Mevlüt İhsanî

Geldim Püryanî'yle biraz görüşek
Ben sana haddini bildiremedim
Sen neyi yitirdin neyi kaybettin
Ben sana yitiğın bulduramadım

Püryanî

Mevlüt İhsanî'yle geldi görüştek
Sana ileriye gördüremedim
Gittim geldim ervahların yokladım
Ecel defterini dürdüremedim

Küçükten yetiştin körpesin körpe
Âşıklara bakın bu nasıl çaba
Güzden hazırladım epey bir arpa
Dişlerin yok idi kırdıramadım

Hele bakın âşıktaki hüküme
Sözleri söylüyor böyle dikine
Zinciri kopardı girdi ekine
Ben seni arkadan sürdürmedim

Dahi ne söylesin MEVLÜT İHSANÎ
Eğer âşık isen hasmını tanı
Var mı benim sözlerimin noksanı
Sırtına bir semer vurduramadım

PÜRYANÎ'yim bağlı büyük emire
Oduna gönderdim bazı kömüre
Dere kötü idi düştün çamura
Kuyruğundan tutup kaldıramadım
Konya, 1973

-17-

Kağızmanlı Keleşoğlu

Dinle sözlerimi Âşık Püryanî
Ben seni götürür boştan atarım
Aman kardaş bana fazla güvenme
Olur ki ben seni taştan atarım

Söyle âşık söyle sözünden kalma
Sen beni karşında çok azdır sanma
Ben bir ayva gibi sen çürük elma
Çıkarırım seni hurçtan atarım

Âşık olan bunu nerden bellemiş
Baktım zorundan çok fazla terlemiş
Zannetim ki et(i)rafın nemlenmiş
Uçururum seni yaştan atarım

KELEŞOĞLU der ki çilem dolmuyor
Yaşadım dünyada yüzüm gülmüyor
Zannettim ki biri beşi bilmiyor
Biri bırakırım beştan atarım

Püryanî

Karşıma mı geldin sen Keleşoğlu
Suçlandırır seni suçtan atarım
Bilmem bakkal mısın yoğusa tüccar
Borçlandırır seni borçtan atarım

Deme kardaş deme canına yazık
İmanımız olsun ahrete azık
Anladım halini sigortan bozuk
Çıkarırım seni fiştan atarım

Ne söylesen burda ederim sabır
Mevlâ'nın verdiği bu dertler makbul
Sen bir işçi olsan biz de bir müdür
Çıkarırım seni işten atarım

PÜRYANÎ'yim yoktur ahdim amanım
Yüce dağlar gibi kalkmaz dumanım
Kış ağır düşüyor yetmez samanım
Seni biraz zayıf kıştan atarım

Konya, 1973

g. Tüketmece: -----

h. Uğurlama

-18-

Gelin biz kılalım farz ile sünnet
Resulümüz der ki haniya ümmet
Çıkmaz aklımızdan böyle muhabbet
Size güle güle bize elveda

Hayaleti hâlâ daha karşında
Aklın almış fikrin gitmiş başında
Sevdaya düşmüştü bu genç yaşında
Size güle güle bize elveda

Sarardı bu benzim döndü gazele
Âşık Seyit yareleri tazele
Sevda çekmiş Tanyıldızı güzele
Size güle güle bize elveda

Gör ki Tanyıldız'a neler söylemiş
Gezmiş aşkın deryasını boylamış
Âşıklığı Hak tecelli eylemiş
Size güle güle bize elveda

Âşıklar sözünü derinden açar Çalışan bir kul hiç kalır mı naçar Vakit doldu saat ikiyi geçer Size güle güle bize elveda	Gönülden severim her zaman sizi Gitmiyor aklından o Tanyıldızı Daha kılmadık biz yatsı namazı Size güle güle bize elveda
Sabah olur ezan okur hacalar Okur okur Kur'anını heceler Tutlu uykularda hayli geceler Size güle güle bize elveda	Mevlâ'm hepinizden çok olsun razı Üryanî, Muzaffer illâ Kul Gazi Hocam hatırlasın hem böyle bizi Size güle güle bize elveda
Sabır ile teskin etti Eyyub'u Ancak Mevlâ'm bilir gayrı gaibi Hakkın helâl eyle düğün sahibi Size güle güle bize elveda	Âşık niçin sevgi saygı bilmesin Kalmayalım şimdi sabah olmasın Gayrı gidek ev sahibi yılmasın Size güle güle bize elveda
Püryanî muhabbet bırakıp kaçmaz Beyhude Türkiye'y gezip dolaşmaz Yenge bacılarım kapıyı açmaz Size güle güle bize elveda	PÜRYANÎ der evden sabahtan çıktık Seyrettik mah cemaline biz baktık Saat ikiy' geçer gazla geciktik Size güle güle bize elveda *

Tokat, 1986

1. Hayatta olmayan bir âşığın şiiriyle deyişme

-19-

Erzurumlu Emrah

Şu dünyaya evvel baştan **
Kur'an m'indi hece m'indi
Danış bir ehl-i kâmile
Gündüz m'indi gece m'indi

Melekler ol Hakk'ın hası
İblis oldu O'na asi
Gökten ol kudret lokması
Toka m'indi aca m'indi

Püryanî

Geldin geçtin bu karşıma
Şimdi kardaş suça indi
Bana Kur'an'dan sorarsan
O Kur'an da gece indi

Yaradan hasların hası
Oku Fatıha İhlas'ı
Resul'e kudret lokması
Bilin gayet yüce indi

* Bu "Uğurlama" Tokat'ta Âşık Seyit Yalçın, Kul Gazi ve Urfanî'nin de bulunduğu bir düğün sonrasında söylenmiştir.

** Erzurumlu Emrah'ın muamma şiirini Muzaffer Utar söylemiştir. Şiirin varyantı: Eflatun Cem GÜNEY-Çetin Eflatun GÜNEY, **Erzurumlu Emrah**, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İst., 1958, s. 55.

Melekler saf saf dizildi
İblis'in bağı ezildi
Dört kitap nerde yazıldı
Yoksa gökten hoca m'indi

Melekler saf saf olunca
Hızır da selâm salınca
Hazret-i Adem ölünce
Genç mi öldü koca m'öldü

Sefil EMRAH der ki yardır
Dünyada dört kitap vardır
Beytullah'ın üstü nurdur
Şam'a m'indi Hacc'a m'indi

Kırklar sıraya dizildi
İblis'in bağı ezildi
Dört kitap levh'te yazıldı
Ol Cebrail hoca indi

Nübüvveti başındaydı
İblis onun peşindeydi
Ol Adem bin yaşındaydı
Çok yaşlanıp koca öldü

PÜRYANÎ'yim gün görmedim
Dünyada devran sürmedim
Yeşil nurda Muhammed'in
Şam'a değil Hacc'a indi

-20-

Ercişli Emrah ***

Avcı idim gezer idim sahrada
Göründü gözüme üçtür ne idi
Ol kim idi torun attı deryaya
Çıkardı kenara üçtür ne idi

Avcı idim gezer idim bu dağı
Çek sineme bu düğümü duvağı
Üç yüz altmış altı dalın budağı
On iki bend üzre üçtür ne idi

Dertli EMRAH leblerinden nuşarak
Pir elinden bade içtim taşarak
Hasan çıktı haykırdı ki koşarak
Ali'yi götüren üçtür ne idi

Püryanî

Noktası tamamdır onda yazılı
Okudum öğrendim ben (şın)ı gördüm
Bu kadardır bu âşığın hazırı
Deryadan kenarda Yunus'u gördüm

Kün diyende halk eyledi dünyayı
Sen sorarsın ayı günü seneyi
Üç yüz altmış beş gün on iki ayı
İki de yanında bayramı gördüm

Bitmez mi bu âşıkların davası
Ya Rab kabul et PÜRYAN'ın duası
Biri kendi biri Ali devesi
Ol üçü beraber giderken gördüm

Sivas, 1986

*** Ercişli Emrah'ın muamma şiirini Âşık Talip Kılıç okumuştur.

-21-

Züalî***

Eğer âşık isen sor benden sual
 Bizi halk eyleyen Süphan'dan ayrı
 Nice bin evliya nice peygamber
 İncil Zebur Tevrat Furkan'dan ayrı

Ne cihan ne cahim ne de uçmağa
 Ne yerler ne gökler ne kaldı daha
 Ne maşrik ne mağrip sidre'l-Münteha
 Her türlü mahlukat insandan ayrı

ZÜLALÎ kalbinde olur ne halet
 Bunu dinleyenler alsınlar ibret
 Ne Adem'den evvel ne de ahiret
 Büsbütün kâinat mekândan ayrı

Püryanî

Mevlâ'm sevdiğini darda bırakmaz
 Bizi komaz dostum imandan ayrı
 Dört kitabın hepsi hem onda mevcut
 Bir kelam bulmazsın Kur'an'dan ayrı

Âşık oldum bu dünyada gülmedim
 Sizler gibi böyle bir dost bulmadım
 Tatlı dile güler yüze doymadım
 Başka bir şey var mı lisandan ayrı

PÜRYANÎ'yim hünerimi gösterem
 Allah Allah deyip burda seslerim
 Ya Rab her gün Muhammed'i isterim
 Sen koyma bizi ol Sultan'dan ayrı

Sivas, 1985*

*** Posoflu Müdamî'nin deyişini ustamalı söyleyen Sivaslı Muzaffer Utar söylemiştir.
 Şiirin varyantı: İrfan Ünver NASRATTINOĞLU, **Posoflu Âşık Züalî**, Ank., 1987, s. 35.

* **Türk Folklor Araştırmaları**, Ank., 1989, s. 47-84.